

Verslag van het verantwoordingsorgaan over het jaar 2023

1. Inleiding

Conform artikel 14 van de statuten van het Pensioenfonds voor de Architectenbureaus (hierna: PFAB) is sinds 1 juli 2014 het verantwoordingsorgaan ingesteld in de plaats van de deelnemersraad. Het verantwoordingsorgaan heeft daarbij extra taken en bevoegdheden gekregen.

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het gevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst. Dit doet het verantwoordingsorgaan onder andere aan de hand van het jaarverslag, de vastgelegde beleidskeuzes en de bevindingen van de raad van toezicht. Het verantwoordingsorgaan stelt vast in hoeverre het bestuur bij de besluitvorming op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle belanghebbenden bij het fonds.

Het verantwoordingsorgaan bestond in de eerste tien maanden van 2023 uit de dames E. Borgert (voorzitter), D. Verweij en W. Vester en de heren B. van den Bos, de heer M. Kuijt en de heer S. Vink. Vanwege het aflopen van de tweede termijn van de heer B. van den Bos, is hij per 1 november 2023 opgevolgd door de heer H. Oonk.

Het verantwoordingsorgaan heeft haar werkzaamheden verricht op basis van het Reglement Verantwoordingsorgaan, waarin de taken en bevoegdheden met wettelijke en aanvullende adviestaken staan vermeld. Bij de invulling van de taken zijn het jaarplan 2023, de informatie ontvangen van het bestuur (o.a. adviesaanvragen) en de raad van toezicht mede uitgangspunt geweest.

Een afvaardiging van het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 samen met een afvaardiging van de raad van toezicht een selectieproces doorlopen voor de invulling van een extern adviseur Wet toekomst pensioenen (hierna: Wtp).

In 2023 heeft het verantwoordingsorgaan elf keer vergaderd, waarvan drie keer met het bestuur. Drie keer is met de raad van toezicht vergaderd. Drie keer is er door de voorzitters van de organen vergaderd. Er zijn in 2023 drie studiedagen geweest voor het verantwoordingsorgaan, tezamen met het bestuur en de raad van toezicht. Ook heeft het verantwoordingsorgaan één keer met de werkgroep Jaarwerk vergaderd en zijn er twee vergaderingen rondom Wtp georganiseerd, samen met bestuur en raad van toezicht. Een deel van de vergaderingen heeft digitaal plaatsgevonden.

2. Oordeel

Het verantwoordingsorgaan oordeelt positief over het handelen van het bestuur, over het gevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst. Daarbij is het verantwoordingsorgaan van mening dat het bestuur bij de besluitvorming op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met alle belanghebbenden van het fonds.

In aanvulling op dit oordeel zijn de bevindingen en aanbevelingen meer themagewijs vermeld in het volgende hoofdstuk.

3. Bevindingen en aanbevelingen

3.1 Financieel

Het verantwoordingsorgaan heeft de jaarrekening op hoofdlijnen beoordeeld en het oordeel mede gebaseerd op de rapportage van de externe accountant (PWC) en de certificerend actuaaris (Milliman), die beiden hebben aangegeven akkoord te zijn met de jaarrekening 2023.

3.2 Opvolging aanbevelingen en adviezen 2022

Het verantwoordingsorgaan constateert dat een groot deel van de door haar gedane aanbevelingen in haar rapport over 2022 door het bestuur is opgevolgd.

3.3 Adviesaanvragen 2023

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 acht adviezen gegeven. Dit betrof de volgende onderwerpen:

Onderwerp	Periode	Aard advies
1. Fixatie inflatiecurve 2023	jan. 2023	Positief
2. Aanpassing beloningsbeleid 2023	feb. 2023	Positief
3. Aanpassing Klachtenreglement per 1 juli 2023	juni 2023	Positief
4. Aanpassing Uitvoeringsreglement	juli 2023	Positief
5. Toeslagbesluit per 1 januari 2024	okt. 2023	Positief
6. Samenstelling premie en hoogte van de premiecomponenten	okt. 2023	Positief
7. Aanvullend toeslagbesluit per 1 januari 2024	nov. 2023	Positief
8. Aanpassing Uitvoeringsreglement per 1 januari 2024	dec. 2023	Positief.

3.4 Verantwoording door raad van toezicht

De raad van toezicht heeft op 13 maart 2024 mondeling en schriftelijk verantwoording over 2023 afgelegd aan het verantwoordingsorgaan.

Aan de hand van het rapport van bevindingen van de raad van toezicht over 2023 ten behoeve van het bestuur en het verantwoordingsorgaan, heeft het verantwoordingsorgaan kennisgenomen van de bevindingen en aanbevelingen van de raad van toezicht over 2023 met betrekking tot de volgende thema's:

- Algemeen beleid en functioneren bestuur;
- Governance;
- Financiële opzet: risicokader en premie- en indexatiebeleid;
- Beleggingsbeleid en vermogensbeheer;
- Uitbesteding en IT;
- Communicatie en transparantie;
- Risicomanagement en compliance;
- Internal audit.

Het verantwoordingsorgaan herkent zich in de inhoud van het rapport, dat heeft geleid tot een positieve oordeelvorming over het functioneren van het bestuur.

3.5 Verantwoording door het bestuur

Op een aantal hoofdthema's wordt het beleid van het bestuur door het verantwoordingsorgaan beoordeeld, waarbij door de formulering van een normen- en beoordelingskader aan de hand van de bevindingen tot een oordeel en aanbevelingen wordt gekomen. Hierbij zijn alle notulen van

vergaderingen in de loop van het jaar, de kwartaalrapportages van het dagelijks bestuur, het rapport van bevindingen van de raad van toezicht en het jaarverslag 2023, de informatiebronnen waarop het verantwoordingsorgaan haar oordeel baseert.

Het verantwoordingsorgaan dankt het bestuur voor de transparante communicatie en het vertrouwen.

3.5.1 Governance

Normenkader

De governance van het fonds moet voldoen aan de eisen gesteld in de Wet versterking bestuur pensioenfondsen (Wvbp) en in de Code Pensioenfondsen. Het bestuur dient uitstekend gekwalificeerd te zijn, voldoende divers, stabiel, proactief en in control.

Een goede governancestructuur en voldoende countervailing power is van belang voor een verantwoorde en efficiënte bedrijfsvoering.

Bevindingen

Bestuur

Het PFAB hanteert een paritair bestuursmodel met een bestuur bestaande uit 8 leden, waarvan 2 onafhankelijke leden. De bestuursleden zijn betrokken en gaan respectvol met elkaar om.

Binnen het bestuur is een taakverdeling in 4 verschillende permanente commissies gemaakt:

- Risicocommissie (RC)
- Beleggingsadviescommissie (BAC)
- Communicatiecommissie (CC)
- Pensioencommissie (PC).

Daarnaast is er een separate werkgroep voor het jaarverslag en de protocolcommissie voor de ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioencontract en Wtp en samenwerking met sociale partners. In 2022 zijn de portefeuilles ESG en IT toegevoegd aan de bestaande governancestructuur. Hiervoor zijn in 2023 portefeuillehouders benoemd.

Het dagelijks bestuur is al in 2023 in gesprek gegaan met de BNA over de opvolging van de heer R. Nagtegaal, per 1 oktober 2024, en met APG over het vervroegen van de verkiezingen voor de opvolging van de heer I. Slikkerveer, per 1 juli 2026.

Het beloningsbeleid 2023 is aangepast naar de DNB-basisnorm van 0,2 VTE en vervangingswaarde 71,1% van de wet Normering Topinkomens. In verband met reguliere indexatie is de beloning per 1 januari 2023 verhoogd. Ieder kwartaal is de urenverantwoording van het bestuur besproken.

Er is een vacature uitgezet voor de Klachtencommissie, per 1 januari 2024. Hier is één reactie op binnengekomen. Er heeft in het 3^e kwartaal van 2023 een kennismakingsgesprek plaatsgevonden met mevrouw E. Vijverberg en het dagelijks bestuur.

Het bestuur heeft een nieuwe stagiair vanuit het Pensioenlab aangesteld. Deze stagiair gaat van 11 december 2023 tot en met 1 september 2024 meedraaien met het bestuur.

De aandachtspunten uit de zelfevaluatie in 2022 zijn per kwartaal geëvalueerd in 2023. In december 2023 heeft het bestuur opnieuw een zelfevaluatie uitgevoerd. Ditmaal met behulp van de Mentimeter.

De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel heeft gevolgen voor het bedrijfsmodel en de relatie met de deelnemers en werkgevers. Het bestuur heeft in 2023 het onderwerp Target Operating Model (TOM) geagendeerd, omdat de verwachting is dat het huidige bestuur wellicht niet volledig kan anticiperen op alle ontwikkelingen, de komende decennia. De Wtp vormt een goede aanleiding om de governance en de profielen van de bestuursleden te herijken.

De volgende wijzigingen en herbenoemingen hebben plaatsgevonden in de bezetting van het bestuur, de commissies en het bestuursbureau:

- De heer J. van Beek is benoemd tot sleutelfunctiehouder interne audit als vervanger van de heer M. van Veen;
- Mevrouw L. Berrich heeft in 2023 voor het laatste jaar zitting gehad in de Klachtencommissie. Na 3 termijnen heeft het bestuur besloten om geen herbenoeming te doen;
- De heer H. de Vaan is benoemd tot portefeuillehouder IT;
- Mevrouw J. van Leeuwen is per 1 januari 2023 herbenoemd voor een 2^e termijn als bestuurslid en zij is tevens benoemd tot portefeuillehouder ESG.

Raad van toezicht

Begin 2023 is er een selectieprocedure doorlopen voor een extern adviseur Wtp, voor zowel raad van toezicht als verantwoordingsorgaan. In juli 2023 is door de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan en de programmamanager Wtp kennisgemaakt met de heer J. Linders van Deloitte. Hij zal de komende jaren de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan bijstaan en adviseren inzake Wtp gerelateerde zaken.

De raad van toezicht heeft in november 2023 een zelfevaluatie uitgevoerd, zonder externe begeleiding. De uitkomsten hiervan zijn met het bestuur en het verantwoordingsorgaan besproken.

Er hebben in 2023 geen wijzigingen in de bezetting van de raad van toezicht plaatsgevonden.

Verantwoordingsorgaan

In september 2023 heeft het verantwoordingsorgaan een zelfevaluatie uitgevoerd, zonder externe begeleiding. De uitkomsten hiervan zijn met het bestuur en de raad van toezicht gedeeld.

In 2023 heeft het bestuur besloten om het verantwoordingsorgaan een extra vergoeding te verlenen van 25%, vanwege de extra werkzaamheden rondom de Wtp.

De volgende wijzigingen en herbenoemingen hebben plaatsgevonden in de bezetting van het verantwoordingsorgaan:

- De heer S. Vink is per 1 januari 2023 herbenoemd voor een 2^e termijn als lid van het verantwoordingsorgaan;
- De heer H. Oonk is per 1 november 2023 benoemd namens de pensioengerechtigden als opvolger van de heer B. van den Bos.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan constateert dat het bestuur in 2023 goed heeft gefunctioneerd en voldeed aan alle bepalingen uit de Code Pensioenfondsen. De toevoeging van de portefeuillehouders IT en ESG heeft bijgedragen aan een versterking van de governancestructuur. Gezien de toename van de complexiteit blijft voldoende countervailing power op bepaalde onderwerpen een aandachtsgebied binnen het bestuur.

Aanbevelingen

De aanbevelingen uit het oordeel van 2022 zijn opgevolgd door het bestuur. Het verantwoordingsorgaan vraagt het bestuur aandacht te blijven houden voor het aandachtsgebied 2C&2M (commitment en continuïteit & menselijke maat), gezien de toenemende werkdruk rond Wtp. Ook vraagt het verantwoordingsorgaan aandacht voor voldoende representatie van de beroepsgroep in het bestuur, met het oog op het aftreden van verschillende zittende bestuursleden met een achtergrond in de architectenbranche.

3.5.2 Uitbesteding & IT

Normenkader

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het beleid en de werkzaamheden die uitbesteed worden. Het uitbesteden van werkzaamheden dient meetbaar te zijn en te geschieden tegen aanvaardbare kosten en goede kwaliteit. Het bestuur ziet toe op een foutloze uitvoering en blijft te allen tijde ‘in control’.

Het fonds dient een actueel IT-beleid te hebben, dat toeziet op een adequate informatieomgeving met goed applicatiebeheer, correcte uitvoering, cybersecurity en voldoende aandacht voor datakwaliteit.

Bevindingen

Contractpartijen

Het fonds werkte in 2023 samen met externe partijen voor de uitvoering van het pensioenbeheer, het vermogensbeheer, het bestuursbureau, het fiduciair management en de custodian. Daarnaast zijn er werkzaamheden uitgevoerd door externe adviseurs op het gebied van actuariaat, communicatie, accountancy, compliance, IT en cybersecurity.

De pensioencommissie (PC) heeft de uitbestedingspartijen geëvalueerd, waarbij gekeken is naar onderlinge communicatie, de geleverde kwaliteit, het kennisniveau, houding en gedrag, de continuïteit en het verandervermogen van de uitvoerder en het kostenniveau. Naast het feit dat er door één uitbestedingspartij documenten structureel te laat zijn aangeleverd, zijn er geen bijzonderheden uit de evaluaties naar voren gekomen. De desbetreffende uitbestedingspartij is hier op aangesproken door het bestuursbureau.

Er zijn verschillende ISAE3402-rapportages van bij vermogensbeheer betrokken uitbestedingspartijen besproken in het bestuur. Hier kwamen geen bevindingen uit die opvolging behoeven.

Uitvoering pensioenbeheer

Vanuit het herziene uitbestedingsbeleid (d.d. 27 januari 2021) heeft uitvoeringsorganisatie APG informatie verstrekt over applicaties, die worden beschouwd als strategische inkoop van partijen, die al geruime tijd geleden zijn aangesteld. Deze zijn beoordeeld binnen het bestuur (1^e en 2^e lijn) en alsnog gemeld bij DNB (geen bijzonderheden).

De formele bevestiging van de in 2022 gemaakte (prijs)afspraken tussen het fonds en APG is in het 3^e kwartaal van 2023 tot een afronding gekomen. Er is overeenstemming bereikt over de inhoud van het addendum dat aan de dienstverleningsovereenkomst wordt gehecht.

Het bestuur heeft in 2023 strategisch gesproken met de directie van APG over de integrale dienstverlening voor pensioen- en vermogensbeheer in de Wtp.

IT

De pensioencommissie (PC) heeft als extra aandachtsgebied onder andere IT-risicomanagement benoemd. Er is voor 2023 een IT-jaarkalender opgesteld als onderdeel van het jaarplan voor 2023. De volgende acties in het kader van IT zijn in 2023 uitgevoerd:

- Sleutelfunctiehouder interne audit heeft audit rapport over IT uitgebracht. Uit het (tussen)oordeel blijkt dat geselecteerde maatregelen onvoldoende zijn. In het nieuwe beleid zijn verbeteringen rondom informatiebeveiliging doorgevoerd;
- Er hebben strategische sessies en studiedagen rondom IT plaatsgevonden;
- APG heeft verschillende informatiesessies georganiseerd over IT-onderwerpen, waaronder over Festina Finance (wijziging in de IT-keten);
- Er zijn fondseigen e-mailadressen geïntroduceerd voor alle fondsorganen.

Begroting

De kosten in relatie tot de uitnutting van de begroting worden nauwlettend door het bestuur gemonitord. In het dagelijks bestuur zijn het kostenvoorstel van Triple A voor contractinrichting en financiële opzet, het kostenvoorstel van AethiQs, de vrijstelling op BTW bij dienstverlening Sprenkels en de besparingsmogelijkheden op de fondskosten in 2023 besproken. Het fonds heeft meegedaan aan het kosten-benchmarkonderzoek van Bell. Hieruit blijkt dat zowel de pensioenbeheer- als de vermogensbeheerkosten van het fonds lager zijn dan die van de peergroup.

De fondsbegroting voor 2024 is in het 3^e kwartaal opgesteld en in het bestuur besproken.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur 'in control' is en de externe partijen, inclusief de daarbij behorende kwaliteit en kosten, nauwlettend monitort.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan beveelt aan dat het bestuur blijft toezien op de kwaliteit en kosten van de uitbestedingspartijen, waarbij IT en datakwaliteit een extra aandachtspunt zijn.

Ook de beschikbaarheid en risico's op uitvallen van personeel bij uitbestedingspartijen is een aandachtspunt met het oog op de hoge werkdruk rondom Wtp.

3.5.3 Premiebeleid

Normenkader

Bij de vaststelling van de premie moet het fonds de belangen van alle deelnemers evenwichtig afwegen (meetbaar en begrijpelijk) en moet rekening worden gehouden met de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten. De premie wordt vastgesteld door de CAO-partijen binnen de hiervoor geldende en aangegeven bandbreedte.

Bevindingen

Het bestuur heeft d.d. 27 oktober 2023 een adviesaanvraag aan het verantwoordingsorgaan gestuurd met betrekking tot de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten in 2024.

Op 1 november 2023 is deze adviesaanvraag bovendien uitgebreid mondeling toegelicht aan het verantwoordingsorgaan door een delegatie van het bestuur en Triple A. In deze adviesaanvraag heeft het bestuur het voorgenomen besluit beschreven om de feitelijke premie voor 2024 gelijk te houden aan die van 2023, te weten 24,50% van de pensioengrondslag. Met deze premie kan een opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen van 1,738% worden gefinancierd ten opzichte van 1,44% in 2023. Dit is het fiscaal maximale.

Het bestuur heeft besloten gebruik te maken van de eenmalige mogelijkheid van demissionair minister van Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, om het verwachte rendement op vastrentende waarden en de inflatieverwachting opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar. Dit heeft een kostenverlagend effect. Uitgaande van een opbouwpercentage van 1,738% van de pensioengrondslag, bedraagt de toetspremie op basis van de nieuwe rente- en inflatiecurve 22,65%. Het is echter niet toegestaan om de premie voor 2024 te verlagen. Dit is de lijn van de demissionair minister, die heeft aangegeven dat het aanbieden van de mogelijkheid om de rente- en inflatiecurve opnieuw vast te stellen, niet bedoeld is om per 1 januari 2024 een premieverlaging door te voeren. De premie dient dus 24,50% te blijven. Het premieverschil tussen 24,50% en de toetspremie van 22,65% komt in het vrije vermogen, dat gebruikt kan worden als toeslagpotentieel voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden.

Wanneer geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om de rente- en inflatiecurve opnieuw vast te stellen, zal het opbouwpercentage naar verwachting iets dalen ten opzichte van 2023. Dit is niet in lijn met het reglementair geambieerde fiscaal maximale opbouwpercentage.

Het partner- en wezenpensioen verandert niet en is reglementair vastgesteld op 1,3125% respectievelijk 0,2625% van de pensioengrondslag.

Voor het bepalen van de premie en het opbouwpercentage voor 2024 is de stand per 30 september 2023 bepalend. Per 30 september 2023 was de premiedekkingsgraad iets boven 125%, op basis van de voorgestelde premie en opbouwpercentage voor 2024. In het laatste kwartaal van 2023 is de rente aanzienlijk gedaald, waardoor de premiedekkingsgraad is gedaald van 121% in 2023 naar 100% in 2024. De premiedekkingsgraad is nu precies 100%. De gehele opbouw kan hiermee nog steeds

gefinancierd worden uit de premie, maar zodra de premiedekkingsgraad onder 100% komt, is dit niet meer het geval en zal dit ten koste gaan van het vermogen van het fonds.

Met de vermelde percentages wordt gehandeld binnen de vigerende wet- en regelgeving. Dit is passend binnen het huidige actuariële- en juridische kader, afgestemd op de actuele samenstelling van het deelnemersbestand en het gehanteerde beleggingsbeleid. Waarbij de werkgever 55% en de werknemer 45% van de premie betaalt.

Op 10 november 2023 heeft het verantwoordingsorgaan het bestuur positief geadviseerd over de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten 2024.

Evenals in voorgaande jaren heeft het bestuur bij het premiebeleid uitgebreid aandacht geschonken aan het evenwichtigheidsvraagstuk. Bij de besluitvorming over de premie heeft het bestuur, gezien vanuit de solidariteit en collectiviteit, oog gehad voor alle belanghebbenden: de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers en gepensioneerden alsmede de aangesloten werkgevers.

Het bestuur heeft de mogelijkheid om parameters te actualiseren als evenwichtig beoordeeld en heeft het voorgenomen besluit genomen om hiervan gebruik te maken.

De berekening van het opbouwpercentage is een operationele vertaling van het afgesproken beleid. Bij dit onderdeel is daarom expliciete toetsing aan evenwichtige belangenafweging niet direct aan de orde.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan concludeert dat bij de premievaststelling voor 2024 voldoende rekening is gehouden met zowel de gehanteerde kostencomponenten als met een evenwichtige belangenafweging. De door een delegatie van het bestuur aanvullend verzorgde mondelinge toelichting, is door het verantwoordingsorgaan als zeer positief ervaren.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan tijdig met de verschillende stakeholders in overleg te treden en/of hen te informeren.

Op tijd zorgdragen voor een goede en begrijpelijke schriftelijke onderbouwing en argumentatie, met betrekking tot de evenwichtige belangenafweging inzake de voorgenomen besluiten, richting het verantwoordingsorgaan, wordt nadrukkelijk aanbevolen. Bij voorkeur zowel kwalitatief als kwantitatief onderbouwd en uitgesplitst per doelgroep. Wanneer de evenwichtige belangenafweging niet aan de orde is, zou dit schriftelijk moeten worden aangegeven.

Gezien de korte doorlooptijd van de adviesaanvraag voor het premiebesluit voor het komende jaar, stelt het verantwoordingsorgaan een mondelinge toelichting van het bestuur wederom zeer op prijs.

De uitlegbaarheid van de evenwichtigheid van de premie is lastig. Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur daarom aan te blijven toezien op de kwaliteit van de communicatie, omtrent het premiebeleid, richting de deelnemers. Tevens uitleggen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt, wat de consequenties van die keuzes zijn en door wie de keuzes gemaakt worden, zal zeker bijdragen aan het wederzijdse begrip.

3.5.4 Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Normenkader

Het beleggingsbeleid en vermogensbeheer wordt jaarlijks vastgesteld en moet passend zijn bij de lange termijn ambitie van het fonds, binnen de kaders van beleidsmogelijkheden en afgestemd op alle groepen belanghebbenden. Dit beleid is voldoende evenwichtig wat betreft de afweging van belangen, is onderbouwd en transparant.

Het ESG-beleid moet afgestemd zijn op alle groepen belanghebbenden. Het bestuur betreft belanghebbenden bij keuzes in het ESG-beleid en toetst of er draagvlak is voor deze keuzes.

Het vermogensbeheer dient met het beleggingsbeleid in overeenstemming te zijn.

Bevindingen

Ook in 2023 zijn het beleggingsbeleid en de beleggingsportefeuille getoetst aan de beleggingsuitgangspunten (investment beliefs). Dit heeft geleid tot de conclusie dat het beleid overeenkomstig de investment beliefs is uitgevoerd.

De investment beliefs zijn vastgelegd in een separaat document “Investment beliefs”, waarbij per uitgangspunt, naast een toelichting, ook de impact op de implementatie is weergegeven.

Voor 2023 zijn twee ESG-beliefs vastgesteld, namelijk: *het pensioenfonds heeft een maatschappelijke rol in het bijdragen aan een leefbare en duurzame wereld en het meewegen en integreren van “Environmental, Social and Governance”-aspecten in de beleggingskeuzes draagt bij aan verantwoorde, stabiele en positieve beleggingsresultaten.*

De deelnemersconsultatie gehouden in 2022, de ESG-investment beliefs en de beleidskaders hebben geleid tot de volgende aandachtsgebieden voor 2023: klimaatverandering (betaalbare en schone energie, SDG 7) en duurzaam vastgoed en gebouwde omgeving (SDG 11).

In oktober 2023 heeft er een deelnemersonderzoek plaatsgevonden over maatschappelijk verantwoord beleggen. Daarna hebben er 2 fysieke bijeenkomsten met focusgroepen plaatsgevonden om dieper op de materie in te gaan. Uit het onderzoek kwam naar voren dat er een goede overeenstemming is tussen de thema's die het pensioenfonds reeds in het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid heeft opgenomen en de uitkomsten van het deelnemersonderzoek.

Het beleggingsbeleid is in 2023 gecontinueerd conform het reeds vigerende strategische beleid. Ook geven de investment beliefs een voorkeur aan voor passief beheer. Het strategische beleggingsbeleid blijft daarmee als volgt: een weging van 55% naar vastrentende waarden en 45% naar zakelijke waarden. Het strategische rente afdekkingspercentage tegen dalende rente blijft 55,8% op basis van marktrentes.

In 2023 heeft er een nieuwe ALM-studie plaatsgevonden. Deze ALM-studie heeft voornamelijk niet geleid tot aanpassingen in het strategisch beleggingsbeleid. Vanuit puur beleggingsperspectief zou

een verhoging van de renteafdekking te overwegen zijn, maar vooralsnog zijn er geen aanpassingen doorgevoerd. Er is ook gekeken naar het transitie-FTK en beschermingsconstructies voor de dekkingsgraad. Het is wellicht interessant vanuit risicoperspectief om de dekkingsgraad naar de invaardatum toe (deels) te beschermen. Dat kan via de aandelenzijde maar ook door het renterisico verder terug te dringen. Hier zal in 2024 verder naar worden gekeken.

In 2023 zijn de vermogensbeheerkosten gedaald met € 7,4 miljoen. Van € 19,8 naar € 12,4 miljoen. Deze daling wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt door de daling aan transactiekosten en aan- en verkoopkosten als gevolg van de PGGM transitie. Het gemiddeld belegd vermogen, is gedaald van € 4.717 naar € 4.363 miljoen. Bij alle beleggingskeuzes maakt het kostenaspect deel uit van de besluitvorming.

Het vermogen van het fonds bedroeg per ultimo december 2023 € 4,6 miljard (2022: € 4,2 miljard). Deze stijging is met name het gevolg van positieve rendementen op de beleggingen van het fonds. De totale vermogensbeheerkosten bedroegen per actieve deelnemer of pensioengerechtigde € 519,- per jaar (2022: € 818,-). De vermogensbeheerkosten per deelnemer zijn lager dan die van vergelijkbare pensioenfondsen.

Voor 2023 zijn alle door het fonds gehanteerde beleggingscategorieën en benchmarks als passend beoordeeld.

In 2023 is door de minister de eenmalige mogelijkheid geboden om de rentetermijnstructuur als onderdeel van het verwacht rendement te herijken. Het fonds heeft hiervan gebruikgemaakt en heeft de rentetermijnstructuur herijkt op de stand per 30 september 2023. Ook is de inflatiecurve opnieuw vastgesteld, per 30 september 2023, en vervolgens gefixeerd gedurende dezelfde periode als de rentetermijnstructuur.

De transitie van de PGGM-fondsen is in 2023 afgerond. Er is een verantwoordingsrapportage 'Transitie liquide beleggingen PGGM' opgesteld, inclusief een financieel overzicht van kosten en opbrengsten. Deze documenten zijn gedeeld met het verantwoordingsorgaan.

Nu het pensioenfonds uit 'PGGM Infrastructuurfonds en Private Equity' is gestapt, heeft het fonds zich in 2023 georiënteerd op het toevoegen van Catastrofe obligaties. Deze nieuwe, alternatieve beleggingscategorie is nader onderzocht op passendheid binnen de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds. Het bestuur heeft besloten om de toevoeging van Catastrofe obligaties goed te keuren. In 2024 zal het selectietraject met CTI worden opgestart en zal worden toegetreden. In dit traject verkiest het bestuur zorgvuldigheid boven snelheid.

Oordeel

Het beleggingsproces is uitgevoerd conform het beleggingsbeleid en de beleggingsbeginselen, zoals vastgesteld in het Beleggingsplan en de Beleggingsrichtlijnen van het fonds.

Verantwoord beleggen is een onderwerp dat belangrijk wordt gevonden door de deelnemers. Het afgelopen jaar heeft het fonds grote stappen gezet in de communicatie naar deelnemers toe rondom verantwoord beleggen. Complimenten hiervoor.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan tijdig aandacht te besteden aan de eventuele gevolgen van de Wtp voor het vermogensbeheer. Denk hierbij aan substantiële opbouw van inflatieafdekking, wijziging in omvang of structuur van de renteafdekking en op-/afbouwen illiquide categorieën.

Voor de deelnemers is het belangrijk dat het fonds zich inzet voor verantwoord beleggen. Speciale aandacht vraagt het verantwoordingsorgaan voor de rapportages rondom verantwoord beleggen en de communicatie daarover met de deelnemers. Zet de stijgende lijn, in de communicatie richting de deelnemers, die in 2023 is opgepakt, door in 2024.

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan, de aandachtsgebieden klimaatverandering en duurzaam vastgoed en gebouwde omgeving blijvend deel te laten uitmaken van de beleggingsportefeuille en probeer deze uit te breiden, eventueel door middel van impact beleggen.

Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan in 2024 de bescherming van de invaardekkingsgraad te overwegen. Binnen de kaders van het strategisch beleggingsbeleid zou er in 2024 gekeken kunnen worden naar beschermingsconstructies voor de dekkingsgraad richting de invaardatum. Dit zou kunnen via, bijvoorbeeld, de aandelenzijde of door het renterisico verder terug te dringen.

3.5.5 Toeslagen

Normenkader

Het fonds streeft ernaar om de opgebouwde rechten en uitkeringen van de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers en gepensioneerden, waardevast te houden, door middel van een jaarlijkse voorwaardelijke indexatie op basis van de prijsontwikkeling.

Bevindingen

De toeslagverlening voor 2024 is afgelopen jaar volgens een tweetraps-raket verlopen en het bestuur heeft gebruikgemaakt van haar recht, dat is opgenomen in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN), om in bijzondere gevallen af te wijken van het toeslagbeleid. Zodoende kon er een hogere indexatie (6,85%) worden toegekend dan in eerste instantie op basis van het omschreven beleid berekend was (0,21%).

Op 1 juli 2022 is een Algemene Maatregel van Bestuur in werking getreden die pensioenfondsen tot 1 januari 2023, onder voorwaarden, de mogelijkheid gaf om indexatiebesluiten te nemen voor indexaties die verbandhouden met de jaren 2022 en 2023. Deze AMvB staat ook bekend als de "Indexatie-AMvB 2022". In 2023 is de indexatie-AMvB verlengd waarmee pensioenfondsen, onder voorwaarden, tot eind 2023 gebruik kunnen maken van de extra indexatieruimte. PFAB heeft van die mogelijkheid gebruikgemaakt. Bij gebruik van deze tijdelijke regeling kan het gaan om toeslagverlening in 2023 of 2024. Bepalend is dan wel, dat het besluit over de toeslagverlening vóór 1 januari 2024 is genomen. In de indexatie-AMvB zijn de volgende voorwaarden gesteld:

- Fondsen die gebruik willen maken van de verruiming zijn voornemens in te varen;
- De beleidsdekkingsgraad van het fonds bedraagt minimaal 105%;
- De actuele dekkingsgraad van het fonds mag door de extra toeslagverlening niet onder 105% uit komen.

De maatstaf voor de indexatie van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden is gebaseerd op de prijsontwikkeling, met als peildatum voor de beleidsdekkingsgraad en de prijsstijging, 30 september van enig jaar.

De effectuering vindt plaats op 1 januari van het volgende jaar. Het CBS heeft in juni 2023 de methode om het prijsindexcijfer vast te stellen, aangepast. Op basis van deze aangepaste methode zou de prijsontwikkeling, op basis van het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens, afgeleid (CPI-ah) slechts 0,21% bedragen, bij volledige toeslag, in de periode van 1 oktober 2022 tot 1 oktober 2023.

Dit lage toeslagpercentage, gecombineerd met de (gevoelsmatige) ervaring van de deelnemers dat er toch sprake is van een hogere inflatie, heeft het bestuur doen besluiten tot een aanvullende toeslagverlening.

Aanvullende toeslagverlening

Het bestuur heeft daarom, in tweede instantie, gekozen voor een aanvullend toeslagbesluit per 1 januari 2024. Had het CBS haar nieuwe methode met terugwerkende kracht doorgerekend naar 2022, dan was de indexatiepiek in 2022 (14,53%) weggemasseerd en was de inflatie over zowel 2022 en 2023 in beide jaren ruim 7% geweest. Omdat vorig jaar (2023) niet de gehele indexatie is doorgevoerd, heeft het bestuur voor 2024 ruimte gezien om tot een indexatie van 6,85% te komen, per 1 januari 2024. De beleidsdekkingsgraad per 30 september 2023 bedroeg 125,7% (deze moest minimaal 105% bedragen) en de actuele dekkingsgraad zakte, ondermeer door dit besluit, per 30 november 2023 naar 121,2% (mocht minimaal 105% zijn).

Het verantwoordingsorgaan heeft d.d. 29 november 2023 positief geadviseerd op het toeslagbesluit per 1 januari 2024. De toeslagverlening is op basis van een éénmalige, bijzondere omstandigheid, vastgesteld (CBS-aanpassing per juni 2023) en er heeft een evenwichtige belangenafweging plaatsgevonden met kwalitatieve en kwantitatieve argumenten.

Kortingen, niet gerealiseerde indexaties en inhaalindexaties

Ondanks deze verleende toeslagen over 2023 en 2024 bedraagt het saldo van de sinds januari 2003 niet-gerealiseerde indexaties per 1 januari 2024 voor de actieve deelnemers 20,41% en voor de gepensioneerden 21,96%, exclusief de toegepaste korting van 2,8% in 2013.

Het effect in absolute zin is uiteraard afhankelijk van hoelang men participeert in het fonds.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan is verheugd over deze voorwaardelijke indexatie van 6,85%. Dat heeft geresulteerd in een top-5 notitie in de Geldgids van de Consumentenbond van pensioenfondsen, die over de jaren 2022-2024, de hoogste toeslagen (cumulatief) hebben toegekend.

Het verantwoordingsorgaan geeft dan ook een positief oordeel over de toeslagverlening in 2023, waarbij rekening is gehouden met een goed gedocumenteerde, evenwichtige belangenafweging in kwalitatieve en kwantitatieve zin, waarbij de toeslagen bestendig kunnen worden gefinancierd uit het vermogen boven een beleidsdekkingsgraad van 105%.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur om in samenspraak met de sociale partners, ook onder de Wtp, de waardevastheid (100% compensatie van de prijsontwikkeling) van de pensioenen als ambitie overeind te houden.

3.5.6 Integraal risicomanagement

Normenkader

Het integraal risicomanagement (IRM) is voor het fonds een essentieel onderdeel voor het realiseren van de doelstellingen, voor een beheerste, veilige en integere bedrijfsvoering en om te voldoen aan de vigerende wet- en regelgeving.

Hiertoe heeft het fonds een risico-governance ingericht volgens de ‘three lines of defence’.

De eerste-, tweede- en derdelijns verantwoordelijkheid is duidelijk onderscheiden, vastgelegd, wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Bestuur, beleggingsadviescommissie (BAC), communicatiecommissie (CC) en pensioencommissie (PC) vormen samen de eerste lijn. De sleutelfunctiehouder risicomanagement, actuarieel en compliance (RAC), die wordt ondersteund door de risicocommissie (RC), als tweede lijn, bewaakt, toetst en adviseert de eerste lijn gevraagd en ongevraagd en controleert of de commissies binnen het vastgestelde mandaat blijven.

De sleutelfunctiehouder interne audit (IA), als derde lijn, controleert de eerste en tweede lijn (achteraf) en wordt door externe specialisten uitgevoerd.

Bevindingen

Via de geïntegreerde risicorapportages (risico-dashboards) en, onder andere, door het opstellen van opinies bij voorgenomen besluiten, worden bestuur en commissies geadviseerd, opmerkzaam gehouden en is er controle over de opvolging daarvan. Denk daarbij ondermeer, aan de risico's als gevolg van Wtp, de gewenste samenstelling van het bestuur (TOM) en de gevolgen van de voortdurende oorlog in Oekraïne en de gespannen situatie in het Midden-Oosten. Voor de Wtp komen daarbij datakwaliteit en de implementatie van Festina Finance bij APG, expliciet aan de orde.

Evenals over 2022 is er ook voor 2023 een Jaarplan RAC 2023 opgesteld, waarbij de meeste acties zijn uitgevoerd. Maar ook zijn een aantal acties (o.a. bevestiging handhaving gedragscode en intentieverklaring gedragscode) doorgeschoven naar 2024, waarbij de RAC-functie de ambitie heeft uitgesproken om tot een volledig geïntegreerde tweedelijns RAC-functie te komen.

De sleutelfunctiehouder RAC heeft in 2023 niet geparticipeerd in de protocolcommissie (PC).

Het ondersteunen bij het integreren van ESG-risico's in het risicomanagement, challenges en adviseren is nog niet volledig gerealiseerd door beperkte beschikbaarheid van de ESG-portefeuillehouder.

Onder het thema 'Fit ambitie en inrichting' kan het risico ontstaan, dat het fonds niet in staat is de wens/ambitie van de deelnemer waar te maken door de onvoldoende passende inrichting van het fonds.

De risico's van cybersecurity zijn beter in kaart gebracht en fondsbreed is hier een studiedag aan gewijd. Daarbij zal de implementatie van DORA, vóór 1 januari 2025, nog een 'tour de force' worden, naast alle overige Wtp-werkzaamheden.

In de risicoparagraaf van de Wtp voortgangs- en risicorapportage over Q4 2023 staan drie ('Externe omgeving', 'Projectuitvoering' en 'Governance en Resources') van de vier risico's op oranje en alleen de 'Uitvoering' staat op groen.

Oordeel

Het integraal risicomanagement van het fonds wordt steeds professioneler, waarbij ook steeds meer functies en dus kosten nodig zijn om die professionaliteit te waarborgen. Het verantwoordingsorgaan gaat er dan ook van uit, dat dankzij dit op hoog niveau ingerichte risicomanagementsysteem, er in de toekomst geen onnodige risico's genomen zullen worden, die zouden kunnen leiden tot grote financiële tegenvallers.

De sleutelfunctiehouder Risicobeheer, Actuarieel en Compliance (RAC) en de risicocommissie (RC) hebben een steeds duidelijker plaats en taak verworven in de totale beleidsopzet van het fonds, maar is zelf van mening dat men tot een nog vollediger integratie zou moeten komen, waaraan in 2024 verder gewerkt wordt.

Het verantwoordingsorgaan is positief over deze ontwikkelingen, waarbij er proactief gereageerd en gehandeld wordt richting bestuur en commissies.

Aanbevelingen

Als gevolg van het verschuiven van de transitiedatum naar 1 januari 2027, zal er ook de komende 2½ jaar nog intensief door de RAC-functie en RC gewerkt moeten worden aan het monitoren en beperken van de risico's van de Wtp.

Het verantwoordingsorgaan beveelt aan om de ontwikkelingen bij klanten van APG, die per 1 januari 2025 of 1 januari 2026 overgaan naar het nieuwe stelsel, goed te monitoren en deze ervaringen te gebruiken voor de overgang van ons fonds per 1 januari 2027.

3.5.7 Communicatie

Normenkader

Het fonds informeert haar deelnemers tijdig en begrijpelijk over hun pensioen. Waarbij tevens een toetsing aan de Wet pensioencommunicatie plaatsvindt.

Inzicht kunnen geven in de individuele pensioenaanspraken en de diverse keuzemogelijkheden danwel -onmogelijkheden, in begrijpelijke, op de doelgroep toegesneden termen, heeft prioriteit. Alle deelnemers dienen bereikt te worden op de voor hen meest doeltreffende wijze. Ook moet er handelingsperspectief geboden worden, waarbij evenwichtige belangenafweging tussen de diverse groepen eveneens een belangrijk item is.

Bevindingen

Voor 2023 zijn drie bewegingen in gang gezet, namelijk:

- betekenisvol in contact komen;
- tastbaar maken van de meerwaarde van de pensioenregeling en
- dichtbij brengen van de thema's 'duurzaam' en 'verantwoord'.

Dit moet zorgen voor een duurzame vertrouwensbasis voor het fonds. Voorwaarde hiervoor is helpende service en communicatie en individueel inzicht.

Gebaseerd op het communicatiebeleidsplan 2022-2025 is in november 2023 het communicatiejaarplan 2024 vastgesteld.

In februari 2023 is een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Hieraan namen actieven, gewezen deelnemers, gepensioneerden en werkgevers deel. Ten opzichte van 2020 zijn 14 scores verbeterd, 10 scores zijn verslechterd. Met name op de aspecten 'duurzaam beleggen' en 'het geven van helder inzicht in het pensioen' is een (sterke) daling zichtbaar. Zo blijkt slechts een kwart van de deelnemers PFAB als 'duurzaam' te beschouwen.

Mede naar aanleiding van deze bevindingen heeft de communicatiecommissie het sterker positioneren van 'duurzaam beleggen' als één van de speerpunten voor 2023 geformuleerd. Dit heeft (mede) geleid tot de organisatie van een rondetafelbijeenkomst/ focusgroep.

Uit een in juni 2023 uitgevoerde analyse en een aansluitend in de periode augustus-september 2023 gehouden 'klantcockpit' is (ondermeer) gebleken dat 55% van de deelnemers slapende rechten heeft bij PFAB en dat 54% van de actieve deelnemers jonger is dan 37 jaar.

Met het oog op de transitie rond de Wtp is ook in 2023 veel aandacht besteed aan de communicatie met de deelnemers. Dit vooral met als doel realistische verwachtingen te scheppen. Aangenomen mag worden, dat het voorgaande ('het geven van helder inzicht in het pensioen'), het feit dat zo'n 30% van de deelnemers van PFAB nog geheel onbekend is met de komst van het nieuwe pensioenstelsel (peiling: februari 2023) en het geringe vertrouwen in het pensioenstelsel in het algemeen, hieraan ten grondslag hebben gelegen.

Via de website, maar ook met regelmaat via het social media-platform LinkedIn en de digitale nieuwsbrief, wordt adequate informatie op een begrijpelijk niveau, aan de deelnemers verstrekt. De (kennelijk) verminderde belangstelling voor de website, waarbij t.o.v. 2021 circa 10% minder bezoekers zijn geregistreerd, is echter wel een punt van zorg.

De digitale nieuwsbrief wordt 4x per jaar verzonden. Van de ontvangers opent, evenals in het vorig jaar, gemiddeld 70% de nieuwsbrief. LinkedIn -met inmiddels ruim 600 volgers- wordt vooral gebruikt om te zenden.

Tot slot hebben wij, als verantwoordingsorgaan, moeten constateren dat de uitvoering van de zorgambitie (keuzebegeleiding) een sterke afhankelijkheid kent van de planning en prioriteiten bij APG. In 2024 ontwikkelt uitvoeringsorganisatie APG geen nieuwe dienstverlening voor het geven van invulling aan de zorgambitie.

Oordeel

De aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan, zoals beschreven in het VO-oordeel over 2022, zijn grotendeels ter harte genomen. Daarvoor spreken wij graag onze waardering uit.

Met name, daar waar het de interactie met de achterban betreft, is het verantwoordingsorgaan positief over de inspanningen van het fonds om met de deelnemers in gesprek te komen. Wij denken daarbij aan de digitale bijeenkomsten voor 55-plussers, de fysieke bijeenkomsten voor gepensioneerden, de panels over ‘verantwoord beleggen’ en de focusgroep voor verdieping van de resultaten uit het klanttevredenheidsonderzoek.

Een punt van zorg blijft, zeker met het oog op de transitie rond de Wtp, dat nog steeds niet van iedereen een e-mailadres bekend is. Dat zal de onderlinge (digitale) communicatie bemoeilijken. Het is daarom spijtig te moeten vernemen, dat specifieke campagnes gericht op het vergroten van het digitale bereik weinig nieuwe e-mailadressen hebben opgeleverd.

Over de aanpassingen in de vormgeving (met name van de website) en overige communicatie-uitingen, zodat deze beter aansluiten bij de huidige tijd en achtergrond van het fonds, zijn wij positief. Deze hebben tot een moderne, herkenbare uitstraling geleid.

Aanbevelingen

Zonder afbreuk te willen doen aan hetgeen wij hierover onder ‘Oordeel’ hebben opgemerkt, willen wij onze aanbeveling, meer aandacht te besteden aan het organiseren van live-bijeenkomsten, nogmaals aan u voorleggen. Wij voelen ons daarin gesteund in het door u gestelde, dat de interactie in de live-bijeenkomsten beter verloopt dan via de digitale sessies. Goede ervaringen bij andere fondsen ondersteunen die zienswijze.

Het inzicht voor de deelnemer, met betrekking tot de inspanningen van het fonds in het kader van ‘duurzaam beleggen’, dient (nog) duidelijker te worden uitgedragen. In dat kader refereren wij aan uw voornemen deelnemers proactief te benaderen én te betrekken bij dit onderwerp.

Het fonds dient zich immers te blijven inzetten om alle deelnemers te benaderen c.q. te kunnen informeren via de daarvoor geëigende kanalen. Met name digitaal.

Het valt daarbij op dat het LinkedIn-account van PFAB in populariteit lijkt toe te nemen, aangezien de voor 2024 vastgestelde target inmiddels is gehaald. Mogelijk dat dit resultaat behulpzaam kan zijn om blijvend aansluiting te zoeken bij de wijze waarop de deelnemers zich wensen te informeren.

Zou, in dit verband, naast het verder ontwikkelen van een goedkope versie van een Instagram-account, de ontwikkeling van een PFAB-app overwogen kunnen worden? Denk daarbij aan de eerder geopperde tool (CC, 6 november 2023) waarmee deelnemers de mogelijkheid krijgen inkomsten, vermogen en uitgaven mee te nemen bij het plannen van het pensioen.

3.5.8 Toekomst

Normenkader

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een heldere en realistische visie op de toekomst, alsmede op de ontwikkeling van de branche. Men handelt transparant en doortastend om ook naar de toekomst een betaalbare, duurzame en stabiele regeling te houden met uitlegbare risico's.

Naast de voorbereidingen op de Wtp, dient er ook voldoende oog voor de toekomstontwikkeling van het eigen fonds te zijn.

Bevindingen

Wtp (Wet toekomst pensioenen)

In 2023 heeft het fonds veel tijd en aandacht besteed aan de geplande overgang naar het nieuwe pensioencontract per 1 januari 2026 (later verschoven naar 1 januari 2027).

Het principebesluit (Sociale Premiereregeling [SPR], invaren, uitvoering door PFAB) van sociale partners is verder uitgewerkt tot diverse prototypes voor de contractinrichting, aan de hand van vooraf gedefinieerde werkhypothesen en kwantitatieve berekeningen.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een stappenplan opgesteld om te komen tot de optimale invulling van de SPR, waarbij op verzoek van de werkgeversorganisatie ruimte zou moeten zijn voor een vorm van flexibiliteit.

Op 30 mei 2023 is de Wtp is door de Eerste Kamer aangenomen. Pensioenuitvoerders krijgen tot 2028 de tijd om de nieuwe regeling te implementeren. De lagere wet- en regelgeving moet nog wel volgen.

De administratieve uitvoerbaarheid van de prototypes contractinrichting is door het bestuur onderzocht.

Op 11 oktober 2023 hebben sociale partners, op verzoek van APG, formeel besloten om de transitiedatum te verplaatsen naar 1 januari 2027. Het bestuur heeft de voor- en nadelen van het verplaatsen van de transitiedatum besproken.

Het 4^e kwartaal van 2023 stond in het teken van het afhechten van de SPR en het daarmee samenhangende beleid ten behoeve van de sociale partners en hun achterban. Dit alles is vastgelegd in een concept transitieplan.

Het CAO-overleg over de Wtp heeft plaatsgevonden op 6 en 22 november 2023. In deze overleggen zijn geen besluiten genomen. Het fonds verwacht in Q1 2024 het definitieve besluit van sociale partners over de nieuwe regeling te vernemen.

Werknemers

Het aantal werknemers daalt vanwege de omstandigheden in de architectenbranche. Dit is terug te zien in het aantal actieve deelnemers in 2023. Dit aantal is met circa 5% gedaald ten opzichte van 31 december 2022, naar 9.672 deelnemers.

Representativiteit

De representativiteitstoets voor de verplichtstelling is uitgekomen op 55,04%. Dit is net voldoende. De definitieve cijfers voor de aanpassing van de verplichtstelling per 1 januari 2024, zijn door de Stichting Fonds Architectenbureaus bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ingediend. Bij een representativiteit tussen 55% en 60% blijft de verplichtstelling in beginsel behouden. Na 5 jaar, of bij een nieuwe wijziging, vindt een nieuwe toets plaats.

Target Operating Model (TOM)

Het bespreken van risico's in de toekomst is door het bestuur adequaat opgepakt door het als vast agendapunt in iedere bestuursvergadering te bespreken.

Het bestuur heeft TOM geïntroduceerd om te onderzoeken of het bestuursmodel en de bezetting van het bestuur nog steeds passend is in de Wtp.

In 2024 wil het fonds strategisch toewerken naar een gezamenlijk beeld bij de toekomstambitie, opgedeeld in een basisscenario gericht op implementatie van Wtp en een ambitie scenario, dat is gericht op de bovenwettelijke ambitie daarna, met als richtjaar 2030. Het leidend thema hierbij is 'werken aan vertrouwen'. In deze discussie wordt het Target Operating Model besproken alsmede de toekomst van het huidige paritaire bestuursmodel.

Oordeel

Het verantwoordingsorgaan heeft geconstateerd dat het bestuur, evenals in 2022, een proactieve houding heeft aangenomen om het Wtp-traject goed te doorlopen. Daarnaast is in diverse sessies en studiedagen voldoende tijd gereserveerd om strategische en toekomst-gerelateerde onderwerpen met elkaar te bespreken. Ook zijn de risico's in de toekomst adequaat besproken.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan adviseert om in 2024 de risico's voor de continuïteit van het fonds te blijven monitoren en in te spelen op vernieuwing in de architectenbranche. Door het krappe percentage van algemeen verbindend verklaren van de CAO, beveelt het verantwoordingsorgaan aan, om de risico's van een mogelijk niet-meer-bindend verklaring in de toekomst, in kaart te brengen en te kwalificeren.

Tevens willen wij als VO het bestuur aanbevelen om een kritische houding te blijven aannemen richting APG om te voorkomen dat de uitvoerder teveel leidend wordt, daar waar het bestuur dat zou moeten zijn.

3.6 Afsluiting

Het verantwoordingsorgaan waardeert de inzet van het bestuur en de raad van toezicht.

De onderlinge samenwerking tussen bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan gebeurt in een open en constructieve houding.

Het verantwoordingsorgaan ziet de samenwerking voor het komende jaar met vertrouwen tegemoet.

26 juni 2024

E. Borgert (voorzitter)

H. Oonk (vicevoorzitter)

M. Kuijt

D. Verweij

W. Vester